

Foto: Bram in de tuin - Rob Kregting

Bij aankomst dreigt het alleen nog maar (even snel de tuin in voor een foto), bij vertrek is het noodweer losgebarsten. Daartussen hebben we een interessant gesprek in een prachtig huis met een vogeltuin. De zeedijk van Terneuzen is vlakbij. Bram Vroegindewij heeft zich terdege voorbereid en zijn hele levensloop minutieus uitgeschreven op twee A-5jes.

"In 1938 ben ik geboren in Sommelsdijk, Goeree-Overflakkee. Ik ben de oudste zoon in een gezin van zes van een landarbeider. Na mijn LTS ben ik op mijn zestiende in dienst gegaan bij de Koninklijke Marine. Na mijn diensttijd ben ik eerst gaan werken bij de RDM: apparatuur installeren in onderzeeërs. Mooi werk. Ik leerde Geri kennen. Op haar advies heb ik de avond-MTS gevolgd, werktuigbouwkunde. In 1962 zijn we getrouwd. Ik kwam bij Fokker terecht, technische controle en planning, op het bedrijfsbureau. Dochter Karin werd in 1970 geboren, maar we konden geen geschikt vrij huis vinden in Dordrecht. Ik ging solliciteren, en kwam in 1972 bij Dow terecht. Als planner bij Maintenance. Onderhoudstops plannen. Achteraf gezien was het mooiste werk toch wel aan de duikboten en bij de vliegtuigen. Dan zie je iets. Op mijn 54ste werd ik gepensioneerd bij een reorganisatie. Ik had daar geen probleem mee, vrijheid is onbetaalbaar. Ik ben nu bijna 22 jaar thuis, tot mijn grote tevredenheid.

We hebben veel gereisd, Amerika, Canada,

heel Europa. Gewoon steeds ergens wat huren. En ieder jaar wel een weekje naar onze prachtige Veluwe.

Ik was vanaf de jaren 70 al bij de Steltkluit, en met vogels begonnen. Maar niet actief, daar had ik het te druk voor. Maar vanaf 1993 is het echt begonnen: met de vogelwerkgroep. Daar ben ik erg blij om, het geeft me veel voldoening. In 2004 heb ik bij Henk Castelijns de roofvogelcursus gevolgd, officieel, met diploma en al. Mijn maat was (en is) Cor Sol. Ik nam het secretariaat over van Els Wieland, en doe dat nog steeds. Met veel plezier, organiseren, regelen. Ik ben niet zo'n goede vogelaar, maar de beleving is er niet minder om. Het draaiend houden is mijn drijfveer. Ik heb aan veel onderzoek en tellingen meegewerkt. Toen heb ik ook mijn andere maat leren kennen, Hans Molenaar. Op zondag ben ik vaak op de telpost. Het lopende atlasproject doe ik samen met Bert van Broekhoven. Hij de oortjes, ik de oogjes. Al jarenlang doe ik mee aan "het jaar van". Bij de spreeuwen was ik in de toptijd zo'n €7.50 per dag aan voeding kwijt.

Juli 2013 overleed Geri. Daar had en heb ik het moeilijk mee.

Ik meldde me aan voor de inventarisatiecursus bij de plantenwerkgroep. Ik heb geholpen bij de aftrap. Ik vind dat leuk om te doen, een leuke groep ook, met veel variatie. Behalve in de natuur liggen mijn passies ook in de cultuur (stedenbouw en kunst).

Ik ben religieus opgevoed, maar niet meer gelovig. Ik vind het normaal dat een mens hulpvaardig en dienstbaar is.

Ideeën voor de vereniging? Organiseer regelmatig natuurwandelingen. Ieder lid dat meeloopt weet wel iets te vertellen over wat je tegenkomt, zo leer je veel van elkaar." Dan komt de verrassing. Bram had me het al een paar keer gevraagd, en dan gaan we naar boven. Daar hangen een paar echte Vroegindewij's!! Onmiskenbaar van Bram: strak, geometrisch, geordend, soms symmetrisch. Wie ze ooit gezien heeft zal ze uit duizenden schilderijen herkennen.

Op zijn werkkamer staat ook een tv-scherm. Hij laat zien waarom. Zet het aan en maakt een sprongetje: er zit een koolmees in de nestkast!

Als ik terugrijd denk ik "Waar in een bescheiden mens groot kan zijn".

Rob Kregting

De Steltkluit

schijnwerper

Kees Rijk

Op 13 oktober 2014 is Kees op 72-jarige leeftijd overleden. Kees was bestuurslid van de Steltkluit, hield van het leven en zou zeker zijn vele capaciteiten ten volle in dienst hebben gesteld van onze vereniging. Helaas heeft zijn zwakker wordende gezondheid hem dat verhinderd.

Als ik aan Kees denk zie ik een wereldburger voor me: succesvol zakenman, thuis in Amsterdam, Antwerpen, Ierland, Zuid Afrika en ja.... óók bij ons in Zeeland, waar zijn roots lagen.

Bij Kees zijn was altijd "bijzonder": een erg intelligente man, snel doorziend hoe iemand was, gevoelig voor de gevoeligheden van anderen, begrijpend wat mensen bezielde. Vooral was Kees ook een man vol humor.

Op onze vele vogeluitstapjes gebeurde er altijd wel iets aparts, iets gek, iets om het plezier in het leven te verhogen en het bij elkaar zijn te veraangenamen. Dat wisselde tussen bijvoorbeeld een toilet zonder deur in de "beste" hotelkamer, het zingen van "pittige" liedjes, tot het als een kind zo blij zijn met 3 dwergganzen tussen 10.000 andere in het Oude Land van Strijen.

Bij de begrafenis van Kees in Amsterdam spraken velen met glimmende pretoogjes over de vele, vele mooie anekdotes die ze met Kees hadden meegemaakt. Er werd gelachen én getreurd om Kees, een hele bijzondere man, óók voor velen binnen de Steltkluit.

"Zomer in Zeeland" werd gezongen en dát was jij: Kees Rijk.

Eddy Matthijs

Contributie 2015

Bij deze verzoeken we om de contributie voor 2015 over te maken. Er worden om kosten te sparen geen acceptgiro's meer gestuurd.

De minimum-contributie voor 2015 bedraagt 20 Euro.

Een hoger bedrag is welkom.

Graag voor 1 februari 2014 betalen via rekeningnummer:

IBAN: NL81RABO0136605540 Bic:RABONL2U

t.n.v. Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluit

Vermeld svp ook even namens wie de contributie bedoeld is.

De naam van het lid komt immers niet altijd overeen met de naam van de rekeninghouder. Dat voorkomt voor ons een hoop puzzelwerk.

Bij voorbaat dank.

Uitnodiging Ledenvergadering

De ledenvergadering wordt gehouden op maandag 5 januari om 19.30 uur in De Halle te Axel.

Agenda:

- Welkom
- Mededelingen
- Begroting 2015
- Verslagen werkgroepen over 2014
- Rondvraag
- Pauze
- Na de pauze zijn er twee presentaties:

Onderzoek naar broedresultaten van ganzen op Saeftinghe door Bas de Maat.

Ons nieuwe bestuurslid deed een afstudeeronderzoek naar de broedresultaten van

Grauwe en Canadese gans en zoomde daarbij in op de rol van de vos en het effect van overspoeling tijdens springtij. Hij deed een aantal opvallende ontdekkingen.

Een presentatie van de nieuwe Plantenwerkgroep. Door Bram Vroegindewij. Na de plantencursus is een flinke groep enthousiastelingen met de flora aan de slag gegaan. Wat zijn de activiteiten die zullen worden opgepakt? Wie gaat waar excursies geven? Het moet al gek lopen als u hierbij niet verwend wordt met een aantal fraaie plaatjes van planten.

"Na afloop houden we een gezellige nieuwjaarsborrel".

Steltkluit sluit verenigingsruimte

Bijna 30 jaar lang had De Steltkluit in het pand aan de Walstraat in het centrum van Terneuzen haar verenigingsruimte. In verband met de verkoop van dat pand sluit onze vereniging daar eind 2014 haar deuren. Alle activiteiten, zoals de vergaderingen van bestuur en plano-

logiewerkgroep, verhuizen naar het buurthuis in de Edvard Grieghof 113 in Terneuzen. Hiermee komt een einde aan een periode in de Walstraat waar we van alles beleefd hebben, we hopen daar in een volgend nummer eens op terug te kunnen kijken.

Doet u ook mee aan de Nationale Tuinvogeltelling 2015?

Deze winter kun je weer meedoen door te tellen op zaterdag 17 of zondag 18 januari 2015. Op de site van de vogelbescherming (<http://www.tuinvogeltelling.nl>) vind je veel nuttige informatie over hoe je moet tellen, hoe je vogels kan voeren, welke soorten je kunt zien, de resultaten van vorig jaar en nog veel meer. Door mee te doen help je de vogelbescherming te weten te komen welke vogelsoorten er allemaal in de winter in Nederland zijn en hoeveel er zijn. Iedereen kan er aan meedoen. Veel succes met de telling.

Hoe werkt de Tuinvogeltelling?

Iedereen kan meedoen in 3 gemakkelijke stappen:

1. Tel op **17 of 18 januari 2015 een half uur** de vogels in uw tuin. Vliegen de vogels alleen maar over uw tuin? Die tellen niet mee.
2. Tel het **hoogste aantal vogels van een soort die u tegelijkertijd** in uw tuin ziet. Tel deze aantallen niet bij elkaar op, dan loopt u het risico een vogel dubbel te tellen.
3. **Geef uw telling door** via de app Tuinvogels of via de website. U kunt uw telling tot uiterlijk maandag 19 januari 12.00 uur doorgeven.

Broedende roofvogels in Zeeuws-Vlaanderen

Foto: Jonge Bruine Kiekendief - Johnny du Burck

Het aantal broedende roofvogels in Nederland bereikte in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw een dieptepunt. Vanaf de zeventiende eeuw werden roofvogels beschouwd als schadelijk voor de jacht en daarom bestreden. Tot diep in de negentiende eeuw stond op gedode roofvogels een premie. De roofvogelstand bleef daarvoor kunstmatig laag. Door beschermende maatregelen in de eerste helft van de twintigste eeuw, nam de roofvogelstand wat toe. Maar tot diep in de jaren vijftig was vervolging nog gemeengoed. Wat jagers, duivenmelkers, stropers en andere roofvogelhaters niet lukte, kreeg men in de jaren zestig bijna voor elkaar. Door grootschalige toepassing van chloorpesticiden legden roofvogels massaal het loodje. Sindsdien is er veel veranderd. De meest schadelijke pesticiden zijn verboden en iemand die zich aan roofvogelvervolging schuldig maakt, wordt tegenwoordig met de nek aangekeken. Daarom is het aantal broedende roofvogels in Nederland sinds de jaren zeventig sterk toegenomen. In het begin bleef Zeeland achter bij de rest van Nederland. De laatste jaren wordt deze achterstand in ras tempo weggewerkt. Door voedselgebrek gaat het aantal roofvogels op de zandgronden in het oosten van Nederland achteruit, terwijl in Zeeland nog steeds sprake is van een toename. De voedselsituatie is gunstig: er zijn in Zeeland (nog) volop Konijnen, Hazen, Fazanten, duiven en kraaiachtigen. Bovendien kunnen de muizeneters terecht op akkers waar nog steeds 'muisvriendelijke' gewassen worden gekweekt, zoals tarwe, gerst, graszaad en vlas. Ook de vele dijken en kreekoevers, die als

linten door het landschap gaan, dragen bij. Behalve voedsel kan nestgelegenheid voor roofvogels een beperkende factor zijn. Voor in bomen broedende roofvogels, het gaat om alle in Zeeland broedende soorten behalve de Bruine Kiekendief en de Slechtvalk die respectievelijk de grond en op gebouwen broeden, is het gunstig dat de laatste vijftig jaar het areaal aan bos in Zeeland is verviervoudigd en bovendien het aantal lijnbeplantingen fors is toegenomen.

In deze bijdrage beperk ik me verder tot de aantalsontwikkeling van de in Zeeuws-Vlaanderen broedende roofvogels met de nadruk op de periode vanaf 1995, het jaar waarin de Werkgroep Roofvogels Zeeland werd opgericht. Sindsdien wordt de roofvogelstand nauwgezet gevolgd.

Foto: Torenvalk - Johnny du Burck

De Wespndief heeft zich in 2013 (mogelijk 2012) als broedvogel in Zeeuws-Vlaanderen gevestigd. In 2013 werd bij Koewacht het eerste nest gevonden (Plasschaertbos). Ook in 2014 werd op deze locatie succesvol gebroed. Bovendien waren er toen geslaagde broedgevallen bij Westdorpe (Groene Knoop) en Heikant (Wildelanden). Ook bij Oostburg (De Ploate) was een paar aanwezig, waarschijnlijk was ook dit paar succesvol. Vóór 2013 waren er slechts incidentele gevallen bij Zandberg; in 1995 mogelijk en 1997 en 2007 zeker (uitgevlogen jongen gezien) en in 2012

mogelijk bij Clinge. Het aantal broedparen voor 2014 wordt geschat op 4-6. De Bruine Kiekendief broedt uitsluitend op de grond, bij voorkeur in een rietveld of daar qua structuur op gelijkende vegetatie. In Zeeuws-Vlaanderen ging het in 1995 om 110-115 paren, waarvan 13 paren in Saeftinghe. De soort was toen aan een formidabele opmars bezig: begin jaren zeventig ging het om minder dan vijf paren. De toename zette door tot 2002 toen het om 140-150 paren ging waarvan 22-25 paren in Saeftinghe. Daarna nam het aantal broedparen binnendijks af, terwijl in het buitendijkse Saeftinghe het aantal nog toenam tot 36 paren in 2007. Maar ook daar is de populatie inmiddels gedaald: 13 paren in 2014. Sinds 2004 is binnendijks het aantal vrijwel stabiel. In 2014 ging het om 75-85 paren. De afname binnendijks is een gevolg van predatie door de Zwarte Kraai (tijdens ei- en kleine jongen fase) en de Vos (gehele broedperiode). In het buitendijkse Saeftinghe hebben Vossen de afname veroorzaakt. Zwarte Kraaien maken daar weinig kans omdat er geen uitkijpunten zijn. Zwarte Kraaien sporen kiekendiefnesten op door de ouders in de gaten te houden als ze op het nest landen. Dat gaat beter zittend vanuit een boom dan vliegend of vanaf de grond. Zodra de ouders van het nest zijn en niet goed opletten, grijpen ze hun kans. Mislukkingen in binnendijkse rietvelden hebben er toe geleid dat Bruine Kiekendieven op akkers zijn gaan broeden, vooral in graanvelden en soms in graszaad of maaigras. Als ze dat doen, kiezen ze bijna altijd voor een akker in een kale omgeving. Dat zet Zwarte Kraaien op achterstand terwijl Vossen akkers mijden omdat ze er weinig eetbaars kunnen verwachten. Zeeuws-Vlaanderen is het laatste deel van

Foto: Sperwer met Houtduif als prooi - Johnny du Burck

Nederland wat door de Havik als broedgebied werd bezet, zelfs alle Waddeneilanden gingen Zeeuws-Vlaanderen voor! De kolonisatie van de Havik in Zeeland vond plaats vanuit het noorden via de duinen en het oosten vanaf de Brabantse Wal en niet vanuit Vlaanderen. Dit is de reden dat het zo lang duurde voordat de Havik zich in Zeeuws-Vlaanderen vestigde. Het eerste broedgeval vond plaats in 2011 (mislukt nest in de Braakman). Inmiddels gaat het om 5-7 paren. Afgaande op plukresten gevonden op en nabij nesten slaan Haviken vooral watervogels, duiven en kraaiachtigen. Er ligt daarom nog een verdere toename in het verschiet.

Het eerste broedgeval van de Sperwer in Zeeuws-Vlaanderen heeft vermoedelijk plaatsgevonden in het midden van de jaren tachtig. Broedgevallen van de Sperwer zijn lastig op te sporen, waardoor de soort vaak over het hoofd wordt gezien. Voordat de roofvogelwerkgroep Zeeland er zich mee ging bemoeien, werd het aantal broedparen stevig onderschat. Zo schatten Vergeer en Van Zuijlen voor 1991 het aantal broedparen voor geheel Zeeland op 6-10, terwijl het in 1995 alleen al in Zeeuws-Vlaanderen om 35-40 paren ging. Tot 2005 is het aantal broedende Sperwers in Zeeuws-Vlaanderen toegenomen. Het ging toen om 100-150 paren, daarvan zijn er tegenwoordig nog maar 40-60 van over. De afname elders in Nederland wordt vaak geweten aan de Havik. In Zeeuws-Vlaanderen nam de soort al af ruim voordat de Havik er broedde. De meeste nesten mislukken in de ei of kleine jongenfase. Dat wijst op predatie door kraaiachtigen (ondersteund door vondsten van gekraakte eieren), temeer daar andere nestpredators, zoals Boommarter en Eekhoorn, in Zeeuws-Vlaanderen ontbreken, respectievelijk schaars zijn.

Het eerste bewezen broedgeval van de Buizerd vond plaats in 1983 bij Clinge. Mogelijk was de soort al eerder aanwezig. Vanaf 1973 werden bij het Groot Eiland tijdens het broedseizoen Buizerds gezien. Het eerste zekere broedgeval ten westen van het Kanaal werd in 1993 vastgesteld, overzomeraars waren er aanwezig vanaf 1985. Vanaf midden jaren negentig ging het hard. Tegenwoordig gaat het om 125-160 paren, waarvan 26 in Midden en 40-50 in West Zeeuws-Vlaanderen. De laatste jaren is de groei er wel uit.

Voor zover bekend heeft de Torenvalk altijd in Zeeuws-Vlaanderen gebroed, ofschoon er eind jaren zestig volgens Buise & Tombeur slechts enkele paren resteerden. In 1995 bestond de Zeeuws-Vlaamse roofvogelpopulatie voor bijna de helft uit Torenvalken. Het ging toen om 160-180 paren. Tot 2002 is de populatie stabiel gebleven, waarna het aantal paren is gedaald tot 130-160 in 2014. De afname is landelijk en wordt geweten aan intensivering van de landbouw waardoor er minder Veldmuizen zijn, het stapelvoedsel van de Torenvalk.

Boomvalken beginnen pas circa 10 juni met broeden. De jongen vliegen in de loop van augustus uit. Als er volop jonge zangvogels en zwaluwen zijn, hebben Boomvalken jongen. Bijna vliegvlugge jongen maken veel lawaai, maar roofvogelaars staan in augustus niet meer op scherp waardoor broedende Boomvalken gemakkelijk worden gemist. Het aantal broedparen wordt geschat op 15-20 paren en is de laatste twintig jaren waarschijnlijk stabiel. Samen met de Bruine Kiekendief en de Torenvalk is de Boomvalk

Foto: Rustende Boomvalk - Johnny du Burck

de enige soort die (waarschijnlijk) vanaf het midden van de vorige eeuw continu in Zeeuws-Vlaanderen heeft gebroed.

De Slechtvalk broedde voor het eerst in Zeeuws Vlaanderen in 2004 (LPG tanks DOW). Dat jaar was er ook een paar aanwezig bij Sas van Gent en op de Radartoren Saeftinghe. Inmiddels zijn daar bijgekomen Zevenaars haven Terneuzen (2005), Hooge Platen (2006), Sluiskil Yara (2008), Axel Watertoren (2010), Terneuzen DOW Poort 3 (2014). Op de meeste locaties zijn de vogels elk jaar aanwezig. Dat leidt echter niet altijd tot een geslaagd broedgeval. Het aantal broedparen wordt geschat op 7-8.

Geraadpleegde literatuur

- Bijlsma R.G. 1993. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co. Haarlem.
- Bijlsma R.G. 1996-2014 (in serie). Jaarverslagen Werkgroep Roofvogels Nederland. <http://www.werkgroeproofvogels.nl/de-takkeling/uitgaves-de-takkeling>. Telkens eerste nummer van het jaar.
- Buise M.A. en Tombeur F.L.L. 1988. Vogels tussen Zwin en Saeftinghe. De avifauna van Zeeuws-Vlaanderen. Hulst/Gent, NRI. 1988. Middelburg.
- Castelijns 1996-2014 (in serie). Jaarverslagen Werkgroep Roofvogels Zeeland. <http://www.roofvogelszeeland.nl/jaarverslagen>.
- Vergeer J.W. & G. van Zuylen. 1994. Broedvogels van Zeeland. Utrecht: Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging. Utrecht.

Foto: Slechtvalk met prooi - Johnny du Burck

Aantal broedparen van roofvogels in Zeeland in 1995 en 2014

	1995	2014	
Wespendief	0	4-6	Toename (vestiging 2012 of 2013)
Bruine Kiekendief	110-115	90-100	Toename tot 2002 (140-150 paar), nadien afname
Buizerd	30-35	120-150	Nog steeds toename, verzadigingspunt lijkt nabij
Havik	0	5-7	Langzame toename (vestiging 2011)
Sperwer	35-40	40-60	Toename tot 2005 (100-110 paar) daarna afname
Boomvalk	12-18	15-20	Waarschijnlijk stabiel
Torenvalk	160-180	130-160	Stabiel tot 2002, nadien lichte afname
Slechtvalk	0	7-8	Langzame toename (vestiging 2004)
Totaal	350-390	410-510	

Henk Casteleijns

Waarnemingen 1-07 t/m 30-09-2014

Regio: Midden en Oost Zeeuws-Vlaanderen (Paulinaschor tot en met Saeftinghe).

Nieuwe meldingen: Nieuwe meldingen kunt u sturen naar bertusbvb@gmail.com. De voorkeur gaat uit naar registratie via www.waarneming.nl. Bij de waarnemingen vermelden: datum, aantal, leeftijd, geslacht, ter plaatse of overtrekkend en dergelijke.

Gebruikte afkortingen: Diverse waarnemers = **Div.wrns**, Braakman-Noord **BN**, Braakman-Zuid **BZ**, Telpost Margarethapolder **TELM**, Telpost 't Hellegat **TELH**, Autriche Polder **AP**, Verdrongen Land van Saeftinghe **VLVS**, Groot Eiland **GE**, Paulinaschor **PS**.

In onderstaand overzicht zijn alleen bijzondere waarnemingen van vogels vermeld. Vanaf juli 2013 zijn de vogels op alfabetische volgorde gepresenteerd, dus niet meer op soortgroepen zoals voorheen.

Op 8-9 is in BN een **Arendbuizerd** waargenomen (MK). **Bonte Vliegenvangers** zijn alleen gemeld uit Terneuzen. Tussen 28-7 en 15-9 (1-2) (EN) en op 7-9 (1) (BvB). Edward Neve krijgt elk jaar Bonte Vliegenvangers op visite in zijn tuin. Enkele meldingen van de **Boomklever**, op 11-8 en 6-9 (1) in het Clingse Bos (HN, WB), op 23-9 (1) bij St Jansteen en op 28-9 (1) in BZ (HC). 1 melding van een Boomleeuwerik, waarschijnlijk op doortrek, bij St Jansteen (HN). **Bosruiters** zijn gezien op de volgende plaatsen, van 13-7 tot 18-9 (1) bij AP (LB, JK, CB), op 14-7 (1) bij GE (BvB), van 20-7 tot 5-8 (1-4) bij BN (LB, KK, PM), op 29-7 (1) bij Hoek (AD), op 29-7 (1) bij MP (BvB, AD), op 28-8 (1) bij TELM (BvB, HB) en op 3-9 (1) bij TELH (HB). **Casarca's** werden waargenomen op de volgende locaties, op 24-8 (2) bij TELM (AD), op 26-9 (2) bij BN (PM, HC) en op 27-9 (1) bij BZ (HC). De **Cetti's Zanger**

liet zich slechts op 3 locaties nog van zich horen. Op 7-9 en op 15-9 werden er in Saeftinghe 2 gevangen op het ringstation (AW), tussen 9-9 en 27-9 (1-2) bij GE (HN, BvB, RR, HH, HB, AvdW, LB) en op 26-9 (1) bij BN (HC). De zeldzame **Draaihals** werd op 22-7 gezien bij Hulst (WH). 1 melding van een overtrekkende **Duinpieper** bij TELM (BvB, AD). Tussen 1-9 en 9-9 was bij Ossensisse een **Dwergstern** aanwezig bij Ossensisse (HN, AvdW). Verder werd er 1 gezien op 13-8 bij VLVS (JB). Op 25-7 en 1-8 werd een **Eider** waargenomen bij Ossensisse (JvdS, HN). Een overvliegende **Europese Kanarie** werd op 29-9 gehoord bij TELM (BvB). Slecht 1 waarneming van de **Graszanger** en wel op 19-7 (1) bij VLVS (JK). De zeldzame **Grauwe Franjepoot** is op 17-8 (1) gezien door WvK in VLVS. 2 meldingen van de **Grauwe Kiekendief**. Op 22-7 (1) bij AP (FT) en op 22-8 (1) bij Vogelwaarde (AW). RR zag maar liefst 2 **Grauwe Klauwieren**, een soort die we hier zelden zien, 1 op 5-9 bij VLVS en 1 op 9-9 bij Hulst. De **Grauwe Vliegenvanger** is op de volgende plaatsen gezien; op 1-7 (1) bij Hulst (HB), op 2-7 (5) pas uitgevlogen jongen bij Clinge (HB), op 4-7 (1) bij Hiekant (HN), op 18-7 en 19-7 (2) bij Vogelwaarde (ME, HN). Bij Westdorpe zag RR op 20-8 een **Grote Sneeuwgangs**. Tussen 19-7 en 30-9 zijn er op de Westerschelde op diverse plaatsen tot maximaal 42 **Grote Sterns** waargenomen (div.wrns). De **Havik** is weer regelmatig gezien op diverse plaatsen. Op 1-7 (1) bij Heikant (HH), op 4-7 (1) bij Philippine (HC), op 21-7 (1) bij BN (WH), op 23-7 (1) bij VLVS (AB, ES), op 31-7 (1) bij Hengstdijk (MS), op 1-8 (2) bij Hulst (RH), op 4-8 en 5-8 (1) bij BN (PM), op 13-8 (1) bij St Jansteen (JB), op 14-8 (1) bij Westdorpe (JB), op 24-8 (1) bij VLVS (AvdW), op 8-9 (1) bij BN (MK), van 10-12-09 (1) bij GE (HH, HN, AvdW, HB), op 12-9 (1) bij Kloosterzande (HB), op 14-9 (1) bij BN (TvW), op 15-9 (1) bij Heikant

Foto: Isvogel, gemaal Kampen - Marc van Bunderen

(LB), op 22-9 (1) bij Clinge (JdB), op 26-9 (1) bij BN (HC), op 28-9 (1) bij St Jansteen (HN) en op 30-9 (1) bij Hulst (HB). De meldingen van de **Kleine Strandloper**; op 3-8 (1) bij AP (LB), op 3-8 (1) bij TELM (BvB), van 26-8 tot 29-8 (max 8) bij Perkpolder (JK, HN), op 7-9 (1) bij TELM (BvB, HM, AD), op 18-9 (4) bij AP (LB) en op 30-9 (1) bij AP (LB). Op 2 locaties is de **Koereiger** waargenomen. Op 23-7 (2) bij VLVS (ES, AB) en op 5-8 (6) bij BN (PM, KK, HC). 1 waarneming van 2 **Kraanvogels** door RE bij Hulst. **Krombekstrandlopers** zijn op enkele plaatsen gezien. Op 16-7 (1) bij AP (CB), van 31-7 tot 9-8 (1-2) bij Ossensisse (HH, HN, AvdW), van 26-8 tot 30-8 (1-8) bij Perkpolder (JK, HH, CD, PM, ML), op 3-9 (2) bij TELH (HB), op 26-9 (1) bij AP (PM) en op 28-9 (1) bij BN (LB). Veelal overtrekkende **Kruisbekken** zijn gezien of gehoord op de volgende locaties: op 16-8 (1) bij TELM (BvB), op 27-9 (1) bij Clinge (RB), op 28-9 (3) bij TELM (BvB), op 30-9 (1) bij TELM (BvB) en op 30-9 (4) bij Hulst. De **Kwartel**, een lastige soort die je zelden ziet, is op de volgende plaatsen gehoord, tussen 15-7 en 20-7 (1) bij Emmadorp (LG, WH, BvdH), op 19-7 (1) bij Zaamslag, op 23-7 (1) bij Hengstdijk (OZ), op 30-7 (1) bij VLVS (AB) en op 13-8 (1) bij Terneuzen (AN). De **Middelste Bonte Specht** is tussen 1-7 tot 3-7 (1-2) gezien bij St Jansteen (AW, HN). Bij Emmadorp zag TA 3 **Morinelplevieren**. Op 15-9 een waarneming van 2 **Porseleinhoenen** in VLVS (AW). Enkele meldingen van de **Purperreiger**: op 17-7 (1) bij BN (EM), op 27-7 (1) bij Philippine (MC), op 20-9 (1) bij TELM (BvB, AD), en op

21-9 een groep van 7 stuks bij TELM (BvB). Dit najaar slechts 2 meldingen van de **Rode Wouw**, 1 op 15-9 bij GE (HN, LB) en op 17-9 (1) bij VLVS (JT). De **Roerdomp**, die teruggetrokken in rietvelden leeft, is op 3 verschillende locaties waargenomen, op 7-9 (1) bij AP (JD), op 26-9 (1) bij BN (HC) en op 28-9 (1) bij TELM (BvB, AD, AvH). Op 7-9 is bij Ossensisse een zeldzame **Roodhalsgans** gezien door MM. Bij Sluiskil is op 28-9 een **Roodpootvalk** gezien door HR. Een **Smelleken**, die we meestal trekkend voorbij zien komen, is op 28-9 gezien bij VLVS (GS). De **Steltkluut** is op 3 locaties gezien, van 18-7 tot 21-7 (1) bij Hengstdijk (PM, HM, RBij, JB, SB, MvB), van 6-9 tot 12-9 (1) bij Ossensisse (WB, HN, HH, MvB, MM) en op 17-9 tot 28-9 (1) bij TELH (AW, HH, HB). **Strandplevieren** zijn zoals gebruikelijk langs de Scheldedijk gezien, op 3-7 (1) bij TELH (MvB), van 16-7 tot 17-7 (1-9) bij de Zeedijk Eendrachtpolder en als laatste op 30-9 (1) bij TELM (BvB). 1 melding van **Temmincks Strandlopers** nl op 16-9 (4) bij TELM (AD). Op 10-9 zag HN een **Topper** bij GE. **Visarenden** zijn op de volgende plaatsen gezien: op 27-8 (1) bij TELM (AD), op 10-9 (1) bij GE (HN), op 12-9 (1) bij Ossensisse (MM), op 14-9 (1) bij GE (AvdW), op 15-9 (1) bij VLVS (HK) en op 16-9 (1) bij Hulst (HK). 3 meldingen van de **Vuurgoudhaan**, op 4-9 (1) bij Philippine (MC), op 7-9 (1) bij VLVS (AW) en op 14-9 (1) bij Terneuzen (EN). De **Wespendief** die hier inmiddels een broedvogel is geworden is op de volgende plaatsen waargenomen, van 1-7 tot 23-8 (1) bij St. Jansteen (AW, HK, TdC, HN, HC), van 13-7

tot 13-9 (1) bij GE (HN, HB), op 11-7 (1) bij Koe-wacht (HC), op 20-7 (1) bij BN (LB), van 8-8 tot 15-9 (1-4) bij Nieuwemolen, op 15-8 (1) bij Hulst (JBe), op 22-8 (10 Bij TELH (HB), op 23-8 (1) bij AP (RB, MS), op 24-8 (1) bij Hoek (BVa) op op 18-9 (2) bij VLVS (HB). Een zeld-zame **Witwangstern** werd bij Sas van Gent gezien op 17-7 (JBo). Van 9-9 tot 18-9 was er een **Zeearend** aanwezig bij GE (HB, BdM, PC, HN, AvdW, HK). 2 Zeearenden waren van 13-9 tot 15-9 aanwezig in VLVS (HK, MdH, HB). Een 3e locatie van de Zeearend betreft de waarneming van EM bij Nieuwemolen. Enkele waarnemingen van de **Zwarte Ooievaar**, op 1-8 (1) bij Hulst (RD), van 3-8 tot 9-8 (1-2) bij VLVS (SvB, WvdH, RK) en op 27-9 (1) bij VLVS (JvM, WI).

Hieronder volgen de namen van de personen, van wie ik gegevens heb verwerkt. De afkorting kunnen in de tekst verwerkt zijn.

De Medicinale bloedzuiger (Hirudo medicinalis)

Tijdens mijn stageperiode van februari tot Juli 2014 bij Stichting Het Zeeuwse Landschap kreeg ik de opdracht om in het natuurgebied Oranjezon op zoek te gaan naar een exotische vissoort. Hierbij kwam ik terecht in een poel waar er al eerder een waarneming van deze vis heeft plaatsgevonden. Tijdens de zoektocht is er op deze plek geen enkele vissoort gezien en gevangen, wel een heleboel aquatische wantsen, libellen larven, kikkers en drie grote bloedzuigers. Op dat moment was nog niet bekend om welke soort bloedzuiger het ging. De dieren zijn meegenomen voor determinatie. Na de determinatie bleek het om de zeldzame Medicinale bloedzuiger te gaan.

De Medicinale bloedzuiger is te herkennen aan de tekening op de rug en de grootte, zie foto 1.

Om zeker te zijn van de determinatie werd een van de dieren geprepareerd en nader onderzocht. Nu de soort vastgesteld was, was het niet meer noodzakelijk om de andere twee te doden, deze heb ik daarna in onze vijver vrijgelaten.

M Aernout (MA), T Audenaert (TA), R Baetsle (RB), C Beeke (CB), L Bekaert (LB), A Belfroid (AB), J Bes (JBe), R Beyens (RB), J Bijsterbosch (JB), R Bijsterbosch (RBij), S Bijsterbosch (SB), J Bokelaar (JBo), J Boot (JB), A Borhem (AB), W Bosgra (WB), B v Broekhoven (BvB), s v Brunschot (SvB), Bun (HB), M v Bunderen (MvB), J du Burck (JdB), P Calle (PC), T d Caluwe (TdC), M Capello (MCA), H Castelijns (HC), C Dekker (CD), A Delzenne (AD), J Dieleman (JD), C Dooms (CDo), M Eijkman (ME), R Erker (RE), R Geraerts (RG), L Geraets (LG), W Halfwerk (WF), M d Hauwere (MdH), W Hermus (WH), B vd Hoek (BvdH), W vd Hoven (WvdH), A v Herwege (AvH), H Hiel (HH), R d'Hondt (RD), W Ivens (WI), W v Kerkhoven (WvK), R Ketelaar (RK), H Knibbeler (HK), M Knipping (MK), J Kolijn (JK), K Kuiper (KK), M Lieman (ML), M Maas (MM), P Maas (PM), E Martijn (EM), J v Massenhoven (JvM), D Minnebo (DM), H Molenaar (HM), M Moncousin (MM), E Neve (EN), A Nijssen (AN), H Nijskens (HN), H Reijnhoudt (HR), R Remmerts (RR), E Sanders (ES), H Schut (HS), G Smet (GS), M Sponselee (MS), J vd Steeg (JvdS), S v Tiel (SvT), F Tombeur (FT), J Trammer (JT), B Vandenbergh (BVa), J Verhoeven (JV), B Vroegindeweij (BV), T v Wezel (TvW), A vd Wiel (AvdW), A Wieland (AW), A Wissing (AS), O Zijlstra (OZ).

Bert van Broekhoven

Foto: Patroon aan strepen en vlekken op de rug van de Medicinale bloedzuiger - Wim Kaijser

Op een dag zag ik mijn vader bezig met een schepnet in de vijver. Hij probeerde draadalg en dood organisch materiaal uit het water te halen. Na een tijdje hoorde ik mijn vader "ieeuw" roepen en keek ik in het water. Daar zag ik een grote bloedzuiger zwemmen, dit was zeer waarschijnlijk een van de Medicinale bloedzuigers. Door het gebruik van het schepnet in de vijver ontstaat er veel beweging in het water. Volgens Felix en van der Velde, (2000) komt de bloedzuiger hier op af. De oorzaak hiervoor

is dat in de natuur wadende zoogdieren of amfibieën trillingen in het water veroorzaken. Door deze trillingen in het water wordt de bloedzuiger geprikkeld om hier naar toe te zwemmen i.v.m. voedsel (bloed). De bloedzuiger zwemt hier recht op af en zet zich vast op het dier. Als de lichaamstemperatuur hoger is dan zijn omgeving slaat de bloedzuiger toe.

Foto: De bloedzuiger voor de maaltijd - Wim Kaijser

Foto: De bloedzuiger na de maaltijd Wim Kaijser

Na het zien van de bloedzuiger in de vijver vroeg ik mijn vader deze met het net te vangen. Na het vangen van de bloedzuiger besloot ik mijzelf hierdoor te laten bijten, je wordt namelijk niet elke dag door een zeldzame diersoort gebeten laat staan dat dit een Medicinale bloedzuiger is. In eerste instantie was ik bang dat de beet nogal pijn zou doen maar dit was niet het geval. Ik voelde enkel een paar keer een snelle lichte prik, dit was ook tijdens de hele voedingsperiode het geval. De tijd vanaf het begin van de beet tot loslaten duurde ongeveer 1,5 uur.

Tijdens de voeding nam de bloedzuiger langzaam maar zeker in omvang toe en heb ik hier met fascinatie naar zitten kijken. Uiteindelijk nam de bloedzuiger zelfs enorm toe door het volume aan bloed dat hij consumeerde. Foto 2 en 3 laten de omvang voor en na het voeden zien. Tijdens het observeren zag ik bij de snuit kleine bewegingen die op zuigen leken. De rest van het lichaam leek een soort golvende, peristaltische beweging te maken dat elke keer langzaam

opnieuw begon. Na een anderhalf uur hield ik mijn hand in het water met hierop de bloedzuiger en liet deze los. Hierna zijn nog enkele foto's gemaakt en kroop het dier weg tussen de beplanting, zie foto 4. De overgebleven beet leverde een Y-vormige wond op nagelaten door de tanden van de bloedzuiger, zie foto 5. Een nadeel van de beet is dat het bloeden nog ongeveer drie uur bleef doorgaan wat nogal wat vlekken opleverde op de kleren. De oorzaak voor het lang doorgaan van het bloeden zit hem in het speeksel van de bloedzuiger. Het speeksel bevat een anti stollingsmiddel dat het stollen van het bloed tegen gaat, zodat de bloedzuiger het bloed makkelijk kan consumeren (Felix en van der Velde, 2000). Het anti stollingsmiddel heet hirudine waar dit dier zijn naam aan te danken heeft.

Foto: De verzadigde bloedzuiger kruipt weg tussen de waterplanten - Wim Kaijser

Foto: De y-vormige wond veroorzaakt door de tanden van de Medicinale bloedzuiger - Wim Kaijser

Literatuur:

Felix, R. en G. van der Velde, 2000. Voelt de medicinale bloedzuiger Hirudo medicinalis zich wel zo lekker in Nederland (Hirudinea)? Nederlandse Faunistische Mededelingen 12: 1-10.

Wim Kaijser

2014 Jaar van de Spreeuw

Eind 2013 maakte Vogelbescherming Nederland en Sovon bekend, dat 2014 het jaar van de Spreeuw zou worden. Om het broedsucces van de Spreeuw te kunnen volgen, zijn er een honderdtal nestkasten voorzien van een camera, over het gehele land verspreid, en op een geschikte broedlocatie aangebracht.

Gratis nestkast Spreeuw

Ons lid Hans Molenaar, was er als de kippen bij om deel te nemen aan dit broedonderzoek en werd gehonoreerd met een gratis nestkast. Echter bleek al snel dat er in de tuin bij Hans (nieuwbouw Othene Terneuzen) nog maar nauwelijks spreeuwen te bekennen waren en werd besloten de nestkast op te hangen aan de woning bij ondergetekende, gelegen in de wijk Serlippens te Terneuzen. Deze wijk is gebouwd in de jaren 60-70 van de vorige eeuw. Er komen hier veel spreeuwen voor die er broeden en met succes hun jongen groot brengen.

Installatie van de nestkast

Eind februari 2014 was het zover, de kast was binnen en werd aan de woning gemonteerd, aangesloten op de TV en uitgetest. Niet alles werkte direct naar behoren, maar na enig heen en weer gebel en de nodige e-mail, kwam het uiteindelijk toch dik voor elkaar en konden we op het beeldscherm het inwendige van de nestkast bekijken.

Foto: Spreeuwenkast - Bram Vroegindeweij

Veel Spreeuwen en lekkere hapjes

Tijdens de montage waren er al veel spreeuwen aanwezig in de tuin, die zich te goed deden aan de door Vogelbescherming Nederland aanbevolen diverse soorten pindakaas met zaad, meelwormen en fruit. Op topdagen verorberden de dan aanwezige Spreeuwen, Koolmezen, Pimpelmezen en af en toe een Ekster, soms wel 3 potjes, a € 2.50 per stuk, per dag. Het was een prachtig maar wel erg

duur schouwspel. Een deel van de aanschafprijzen van deze potjes gaat naar Vogelbescherming Nederland zodat de nestkast uiteindelijk toch door ons zelf is betaald.

Foto: Bram Vroegindeweij

Bezoek in de nestkast

Op 13 maart werd ik blij verrast, er was die dag bezoek in de kast, helaas geen Spreeuw maar een Koolmees, die geruime tijd de kast inspecteerde, maar daarna snel weer verdween.

Spreeuwen niet geïnteresseerd in de aanwezige nestkast

Het is al eind maart en er is nog steeds geen Spreeuw in de nestkast te zien. Wel nestelen ze onder de dakpannen bij de burens en op andere plaatsen in de wijk. Het moet toch niet zotter worden, geef je ze lekkere pindakaas met... en een luxueuze nestkast en kiezen ze toch een plekje onder de dakpannen.

Jonge Spreeuwen in de tuin

Half april neemt het aantal Spreeuwen in de tuin toe. Er zijn nu ook jonge Spreeuwen bij, die ook mee gaan smullen uit de potjes met pindakaas. Op dat moment heb ik besloten het aantal potjes stapsgewijs te reduceren, de Spreeuwen moeten nu zelf maar aan de kost zien te komen.

Weer nestmateriaal in de nestkast en broedsucces

Bij de dagelijkse controle ontdekte ik, tot volle tevredenheid, op 14 mei dat er wat nestmateriaal op de bodem van de nestkast aanwezig was. Vanaf dat moment meerdere keren per dag een kijkje genomen en al snel bleek er weer een Koolmees aanwezig te zijn. Er werden 9 eieren gelegd en er zijn 8 jongen grootgebracht. Op 25 juni 2014 zijn ze uitgevlogen...

Aanvullende tellingen

Tussentijds zijn er ook nog aanvullende tellingen gedaan, zoals het tellen van juvenielen en

in een wat later stadium ook enkele slaapplaatstellingen. In het natuurgebied Margarethapolder telden Bert van Broekhoven en ik op 25 augustus bij zonsondergang 11000 spreeuwen die daar in een rietkraag gingen slapen. Marian Sponselee en Wally Baaten telden er een kleine 5000 in de omgeving bij de kerk te Ossensisse. Daar sliepen de Spreeuwen in een aantal coniferen.

Nestkast blijft

De nestkast blijft hangen en hopelijk komen er volgend jaar wellicht wel Spreeuwen in de nestkast. We wachten het geduldig af.

Foto: Bram Vroegindeweij

Bram Vroegindeweij

Schaafstro, prehistorische plant verovert nieuwe natuur

Schaafstro is een plant die behoort tot de paardenstaartenfamilie. Het is een groep planten die al in de prehistorie tot ontwikkeling kwam en sindsdien nauwelijks meer van uiterlijk is veranderd. Voor de voortplanting zijn ze afhankelijk van sporenvorming en dus vergelijkbaar met mossen of paddenstoelen.

Schaafstro heeft als wetenschappelijke naam: *Equisetum hyemale*. Daarin herkennen we het Latijnse woord Equus, wat paard betekent. Enige fantasie is daarbij wel gewenst. Dodoens Cruydeboek uit 1653 beschrijft het als volgt: "De stelen zijn rontsomme aan elck let beset met veele teere gheknoopte biesekens, een Peertsteert niet onghelijck". Hyemalis staat dan weer voor 'bij de winter behorend'. Een plant dus die in de winter niet afsterft en zelfs nog sporenaren kan vormen. De stelen verkleuren dan naar zacht oranje (zie foto), maar de jonge planten in het voorjaar zijn frisgroen van kleur. Zoals alle paardenstaarten is ook deze plant opgebouwd uit allemaal afzonderlijke leden die op de knopen bezet zijn met een krans van ook weer gelede bladeren. De stengel is meer of minder hol en daarin vinden we een van de kenmerken die de verschillende soorten van elkaar onderscheiden. Schaafstro heeft een stengelholte die 2/3 of meer van de stengeldoorsnede inneemt. De stengel voelt ruw aan.

Schaafstro is in Nederland en ook in Zeeland altijd een zeldzame plant geweest. Maar recent zien we hem steeds vaker verschijnen, vooral in nieuw aangelegde natuurgebieden waar

gegraven is. De kale, vaak vochtige maar relatief voedselarme grond, vormt kennelijk een ideale bodem voor de plant om te kiemen. Eenmaal aanwezig kan schaaftstro uitgroeien tot grote velden waarin de plant bijna dominant voorkomt. Bekende groeiplaatsen van de laatste paar jaar zijn de Margarethapolder, Braakman Noord, Grote Gat bij Koewacht en de Groeve in Nieuw Namen.

De plant kende vroeger een bijzonder gebruik. De stengel bevat kiezel en is daardoor ruw. Ook is de plant bijzonder stug en sterk. Een combinatie die gebruikt kon worden om bijvoorbeeld meubels te doen glanzen.

Voor meer informatie kijk op: www.waarneming.nl www.verspreidingsatlas.nl

Peter Maas

De Putting: Laatste hoop voor onze weidevogels

Foto: De Putting - Peter Maas

Al eeuwen ligt de Putting als een laagte in het landschap tussen Hengstdijk en Kuitaart. De Grote Putting werd al vóór 1161 ingepolderd. Met recht kun je hier spreken over een nog zichtbaar Middeleeuws landschap, want de kern van de Putting is in al die jaren relatief weinig veranderd. In de jaren '60 van de vorige eeuw gingen de omringende polders flink op de schop, waarbij meer dan 6.000 ha landbouw- en natuurgebied werd verkaveld. De Grote Putting in het midden van dit gebied werd daarbij als natuurgebied gespaard. Inmiddels zijn we ongeveer 45 jaar verder. Hoe is het de Putting vergaan?

Aanvankelijk was het gebied onder vogelaars bekend als ganzengebied. In januari of februari moest je er zijn, vooral vanwege de grote aantallen kolganzen die je voor de rest in onze streek nergens in dergelijke aantallen zag. Dat er in het voorjaar ook grote aantallen weidevogels tot broeden kwamen was minder spectaculair. Kievit of grutto kon je immers op veel plaatsen in Oost Zeeuws-Vlaanderen tegenkomen. Ondertussen is dat heel anders. Ganzen zien we tegenwoordig het hele jaar door in grote aantallen in verschillende soorten door heel de streek. Maar weidevogels? Tegenwoordig moet je ze met een lampje zoeken, wat overigens een landelijk gegeven is. De cijfers uit de Putting zijn goed gedocumenteerd. Al sinds 1996 voert

Marc Buise nauwkeurige broedvogelkarteringen uit. De trend is verontrustend.

Wat is het probleem en kunnen we er iets aan doen? Het zit 'm in de beweiding en het zit 'm in het water. De Putting was ooit een mozaïek van meer dan 60 kleine perceeltjes waarop overal weer wat anders gebeurde. Er waren evenzoveel pachters en gebruikers, kleine kuddes runderen, hier en daar een lapje hooiland. Nu zijn het niet meer dan 2 of 3 beweidingseenheden. Veeteelt is tegenwoordig een zaak van grootschaligheid. En dus zijn er grote oppervlakten waar de koeien grazen en dat heeft onder meer tot gevolg dat er stukken verruigen. Daar houden weidevogels niet van.

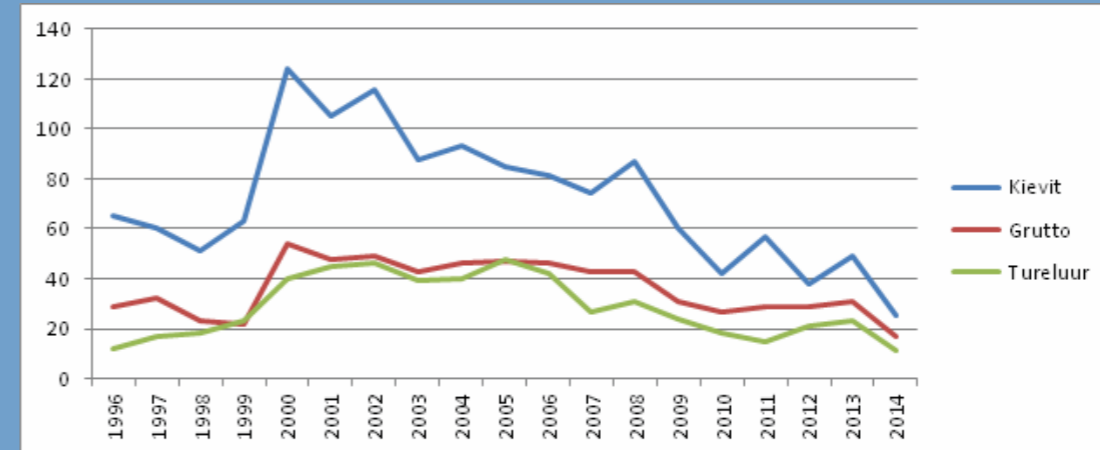
En dat water? Omringende polders moeten hun water kwijt via de Putting en de omliggende grondwaterpeilen liggen laag. En dus lekt de Putting. Vaak zien we in het voorjaar natte gronden die echter opgedroogd en daardoor keihard geworden zijn tegen de tijd dat de kuikens uit het ei gekropen zijn. En dus wordt geprobeerd om het water dát er is in de Putting zo lang mogelijk vast te houden. Dat lukt plaatselijk door greppels of sloten die water afvoeren in te dammen.

Najaar 2014 heeft de Grote Putting echter een flinke impuls gekregen. Provincie Zee-

land, Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer werken daarbij samen en er wordt een groot aantal hectares landbouwgrond aan het gebied toegevoegd. Het natuurgebied groeit van ongeveer 90 hectare nu tot ongeveer 170 hectare. Een verdubbeling! De toegevoegde gronden worden omgezet naar weiland en zullen zo snel mogelijk in beweiding worden genomen. Daarnaast zijn er

nu ook meer mogelijkheden om nog meer sloten af te dammen of ondieper te maken. Het grondwater moet het hele jaar door zo dicht mogelijk onder het maaiveld zitten zodat de lange snavel van bijvoorbeeld de grutto er gemakkelijk voedsel kan vinden. Laten we hopen dat de weidevogels deze misschien wel laatste kans aangrijpen.

Peter Maas, Staatsbosbeheer

Patrijske bier

Sinds kort is het Patrijske bier beschikbaar. Het is een samenwerkingsproject tussen Het Zeeuwse Landschap, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en werkgroep Patrijs. Het doel van deze tarwe Tripel is tweeledig. Middels het etiket wordt informatie verschaft over akkernatuur en het behoud van oude graanrassen. Opbrengsten worden besteed aan projecten op het gebied van akkernatuur en oude graanrassen. Tarwemout van het oude ras Zeeuwse Witte is gebruikt bij de bereiding van deze Zeeuwse Tarwe Tripel. Dit wordt geteeld in akkerreservaten in Zeeuws-Vlaanderen. Hier is ruimte voor akkerkruiden en akkerfauna zoals de Patrijs. De overige producten zijn zo natuurvriendelijk mogelijk geteeld. Het bier is gebrouwen door de brouwerij de Halve Maan in Hulst. U kunt het bier bestellen via patrijskebier@gmail.com. In overleg wordt dan een afhaalperiode en locatie gepland. De prijs is € 2,50 per fles (excl statiegeld). In een kratje zitten 12 flesjes.

Alex Wieland

		Excursies, wandelingen, fietstochten
		<p>Zaterdag 3 januari: knotwilgen knotten en boswerk bij de familie Schelstraete <i>Tijd:</i> 9:30 uur <i>Plaats:</i> Zeildijk 25, Hulst <i>Contact:</i> Bas de Maat, 06-53559422 of bas.demaatATgmail.com (graag van tevoren opgeven) Dit jaar werken we bij de familie Schelstraete en als we met genoeg zijn bij de bureu, de familie van de Kerkhoven. Naast knotwilgen knotten kan er wellicht ook een Amerikaanse eik geveld worden en de vogelkersen kunnen eens nagelopen worden. Voor een bakje koffie wordt gezorgd.</p>
		<p>Maandag 5 januari: ledenvergadering <i>Tijd:</i> 19:30 uur <i>Plaats:</i> de Halle, Axel <i>Zie voor het programma het artikel in de Steltkluut</i></p>
		<p>Zondag 11 januari: wat vliegt daar? En de uitreiking: Lijst van 40 dingen die je voor je 12de gedaan moet hebben! <i>Tijd:</i> 13.00 tot circa 15.30 uur <i>Plaats:</i> Edvard Grieghof 113, Terneuzen <i>Contact:</i> Anja van der Giessen, jeugdgroepATsteltkluut.nl Tijdens een virtuele wandeling door het centrum van Terneuzen, via de zeedijk tot in de Margarethapolder, laat Bram Vroegindewij (vogelwerkgroep) ons zien wat je allemaal tegen kunt komen aan vogels en planten vlak in de buurt. Neem wat oud brood en je verrekijker mee. Geïnteresseerde ouders mogen bij deze activiteit meeluisteren. Neem ook een vriendje of vriendinnetje mee. Aanmelden verplicht, met vermelding van het aantal personen en de leeftijd van de kinderen.</p>
		<p>Zaterdag 17 januari: knotwilgen knotten bij de familie Van der Tas <i>Tijd:</i> 9:30 uur <i>Plaats:</i> Zuiddijk 10, Hengstdijk <i>Contact:</i> Bas de Maat, 06-53559422 of bas.demaatATgmail.com (graag van tevoren opgeven) Het is alweer enkele jaren geleden dat we een werkdag hadden bij de familie Van der Tas. Dit jaar zijn de knotwilgen weer aan de beurt.</p>
		<p>Dinsdag 20 januari: planologiewerkgroep <i>Tijd:</i> 19:30 uur <i>Plaats:</i> Edvard Grieghof 113, Terneuzen <i>Contact:</i> Lucien Calle, 06-22792100, lucalleATzeelandnet.nl De planologiewerkgroep volgt de ruimtelijke ontwikkelingen in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Met veel organisaties wordt overleg gevoerd om de belangen van een mooi landschap en gezonde natuur te behartigen. U bent van harte welkom om mee te doen.</p>
		<p>Zondag 25 januari: excursie korstmossen op bomen <i>Tijd:</i> 9:30 tot ca 11:30 uur <i>Plaats:</i> Terneuzen, Zuiderparklaan, aan de vijver <i>Contact:</i> Lucien Calle, 06-22792100, of lucalleATzeelandnet.nl We vergelijken de soortenrijkdom van verschillende bomen zoals wilg, es en linde. Op deze excursie krijgt u een 30-tal algemene korstmossoorten te zien. Neem een goede loop mee, liefst 10x vergroting (een verrekijker is eventueel ook bruikbaar, maar dan omgedraaid).</p>
		<p>Vrijdag 30 januari t/m zondag 1 februari: werkweekend Hattem <i>Tijd:</i> vertrek vrijdag rond 19:00 uur, zondag voor het avondeten terug thuis <i>Plaats:</i> de Zandkreek in Hattem (Zwolle) <i>Contact:</i> Bas de Maat, 06-53559422 of bas.demaatATgmail.com (vooraf aanmelden!) Zaterdag- en zondagmorgen werken we in de directe omgeving van het gebouw. 's Middags is er tijd om te wandelen, fotograferen of een bezoek aan Hattem te brengen. Het boswerk bestaat uit bomen vellen, hout opruimen en takken in houtrillen verwerken.</p>
		<p>Zaterdag 8 februari: braakballen CSI! <i>Tijd:</i> 13.00 tot 15.00 uur <i>Plaats:</i> Hoevedreef 2, Clinge, kinderboerderij Canteceerhoeve <i>Contact:</i> Marjon, jeugdgroepATsteltkluut.nl Deze middag gaan we ons eens verdiepen in braakballen. We nemen braakballen mee van de kerkuil. We zullen erachter proberen te komen van welk diertje de botjes zijn geweest. Doe warme kleding aan want mogelijk doen we dit in de schuur en daar kan het flink koud zijn. Aanmelden verplicht.</p>
		<p>Zaterdag 14 februari: knotwilgen knotten op BioBoerderij de Wassende Maan <i>Tijd:</i> 8:30 uur vanaf de carpoolplaats bij het busstation aan de sluisen van Terneuzen. Aansluiten aan de grensovergang bij Sas van Gent kan ook, dan graag in overleg. <i>Plaats:</i> Beekstraat 35, 9800 Deinze <i>Contact:</i> Bas de Maat, 06-53559422 of bas.demaatATgmail.com (graag van tevoren opgeven) We gaan wilgen knotten, hoogstamfruit snoeien en een meidoornhaag snoeien op de bioboerderij in Deinze, zuidwestelijk van Gent, tezamen met een vrijwilligersploeg van daar. Voor koffie en soep wordt gezorgd. Aan het einde van de middag zijn we weer terug.</p>
		<p>Zaterdag 28 februari: boswerk in het Gaaienbos <i>Tijd:</i> 9:30 uur <i>Contact:</i> Bas de Maat, 06-53559422 of bas.demaatATgmail.com (graag van tevoren opgeven) <i>Plaats:</i> we verzamelen om 9:30 uur aan de ingang van het bos aan de Kinderdijk te Axel, later aansluiten kan ook, dan rechtstreeks in het Gaaienbos De voormalige jeugdgroep van De Steltkluut (De gaaien) heeft een eigen bosje in beheer. Er is nog genoeg werk te doen, we gaan het bos dunnen en houtrillen maken. Langs de poelen kunnen boompjes worden uitgetrokken of uitgegraven. Bovendien is er altijd tijd voor excursies of om wat lol te maken.</p>
		<p>Zaterdag 28 februari: excursie naar het Groot Eiland <i>Tijd:</i> 13.00 tot 16.00 uur <i>Plaats:</i> vertrek vanaf de parkeerplaats aan de 8e Verkorting te Hulst <i>Contact:</i> aanmelden verplicht via email naar infoATsteltkluut.nl <i>Stevige wandeling door weilanden en bossen.</i></p>
		<p>Dinsdag 2 maart: planologiewerkgroep <i>Tijd:</i> 19.30 uur <i>Plaats:</i> Edvard Grieghof 113, Terneuzen <i>Contact:</i> Lucien Calle, 06-22792100, lucalleATzeelandnet.nl De planologiewerkgroep volgt de ruimtelijke ontwikkelingen in Oost Zeeuws-Vlaanderen. Met veel organisaties wordt overleg gevoerd om de belangen van een mooi landschap en gezonde natuur te behartigen. U bent van harte welkom om mee te doen.</p>
		<p>Zaterdag 14 maart: boswerk in Sint Jansteen / Clinge <i>Tijd:</i> 9:30 uur <i>Plaats:</i> we verzamelen aan de ingang van het bos aan de Heerstraat te St. Jansteen <i>Contact:</i> Bas de Maat, 06-53559422 of bas.demaatATgmail.com (graag van tevoren opgeven) Het heideveld wordt van bramen ontdaan en er zijn wat klussen in het bos, zoals het verwijderen van Amerikaanse vogelkers. Daarnaast is er volop ruimte voor excursies, inventarisaties, fotografie e.d. Wellicht brengt de boswachter nog wat lekkers langs als dank voor onze noeste arbeid.</p>
		<p>Zaterdag 28 maart: afsluitende werkdag in het Vennebos <i>Tijd:</i> 9:30 uur <i>Plaats:</i> aan het einde van het Vennepad (zijweg Emmabaan) <i>Contact:</i> Bas de Maat, 06-53559422 of bas.demaatATgmail.com (van tevoren opgeven) Vennebos, waar heel veel kleine karweitjes op het programma staan. Daarnaast worden ook de amfibieën weer geteld. Zelf een picknick meenemen!</p>
		<p>Zaterdag 28 maart: aanpakken zwerfvuil en op jacht naar insecten <i>Tijd:</i> van 15 tot 17 uur <i>Plaats:</i> In de Poorterslaan bij de vijver links van Reynaert College Gildestraat, Hulst <i>Contact:</i> Hanneke Smulders, hsATkpnmail.nl Eerst gaan we langs de Lintedijk zwerfvuil opruimen i.v.m. de Landelijke Opschoondag. Daarna gaan we met insectenzuigers en loeppotjes op zoek naar wat er rond de bloemen rondzoemt. Neem een vriendje of vriendinnetje mee. Aanmelden verplicht, met vermelding van telefoonnummer."</p>
		<p>Kijk voor meer excursies in de natuur op de website van Natuur & Zo: http://www.natuurenzo.nl/agenda/</p>

deze pagina is leeg vanwege het layout, omdat het Stekkertje met een rechte pagina begint- is alleen bij de opmaak niet in het boekje

Maak de beste aarde ter wereld!

Tuiniers weten dat planten het beste groeien in aarde met veel humus. Je kunt je eigen humus maken in een mini-compostbak. Met warmte, bacteriën en resten van groenten en fruit maak je een vruchtbaar mengsel voor je tuin. Wees niet bang voor stank. Als je precies doet, zoals het hier staat, dan ruik je niets.

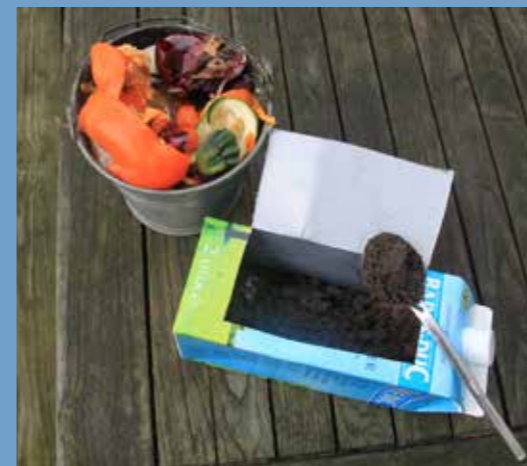
Je hebt nodig:

- Een schoon en leeg water/ sap of melk karton van 1,5 /2 liter
- Waterbestendig plakband
- Een schaar
- Groente- en fruitafval (geen vet of vlees)
- Een mes
- Een lepel
- Tuinaarde

1. Plak de opening van het karton terug dicht met plakband. Leg het pak op zijn breedste kant.

2. Knip een luikje in de zijkant van het pak, zodat je met een lepel naar binnen kunt.

3. Snij het groente- en fruitafval in kleine stukjes en bedek de bodem van het pak ermee.

4. Bedek met een dunne laag aarde en meng alles door elkaar.

5. Roer het mengsel elke dag goed door. Voeg per dag fruitafval en aarde toe tot de laag ongeveer 3 cm onder de bovenkant zit.

6. Blijf elke dag roeren. Voeg als het mengsel te droog wordt wat water bij. Na een paar weken heb je een doos vol donkere, vruchtbare humus. Leuk om tuinkers of zonnebloemen in te zaaien.

Anja van der Giessen

Spreeuwen eten hun buik snel vol

Foto: De spreeuwen schrokken de bessen naar binnen - Lucien Calle

Eerst was het stil in het bos. Ineens kwam er een hele grote groep spreeuwen aangevlogen, misschien wel 500 dieren. In het bos stond een lijsterbes vol met rijpe bessen. Wel een 200-tal spreeuwen vloog naar de lijsterbes en de vogels begonnen gulzig van de vruchten te eten. Het ging er ruig aan toe. Een wild gefladder, geschrok, getrek, gespartel en ook een hoop kabaal. Het hele tafereel duurde slechts een minuutje of twee. Plotseling vlogen ze als in een flits weer weg. De boom was bijna helemaal leeg gevreten! Waarom de vogels ineens wegvlogen was onduidelijk. Was er een sperwer waarvoor ze vluchten? Ik heb die zelf helemaal niet gezien. Onder de boom lag het bezaaid met besjes. De vogels hadden zo te zien erg slordig gegeten. Nu konden hieraan ook de muizen van het bos hun buikjes lekker vol eten.

Dit jaar is het jaar van de spreeuw. En dat is maar goed ook. Het is immers een heel leuke vogel, die er mooi uit ziet. Als de zon op hun glimmend verenpakje valt, zie je schitterende metallic paarse en groene kleuren reflecteren. En ze kunnen fantastisch mooi zingen, waarbij ze zelfs allerlei andere vo-

gels en diverse geluiden perfect imiteren. En al behoort de Spreeuw tot de meest algemene soorten, in Nederland neemt de soort helaas sterk in aantal af. De precieze oorzaken van de achteruitgang zijn nog niet bekend. Om dat te weten te komen wordt er veel onderzoek gedaan. Zien jullie zelf ook wel eens spreeuwen?

Spreeuw met metallic kleuren - Lucien Calle

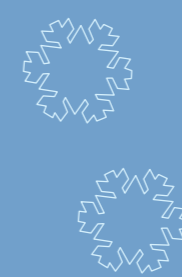
Lucien Calle

Maak eekhoornvrienden deze winter

2014 is door de Zoogdierenvereniging uitgeroepen tot het jaar van de eekhoorn. Nu de winter voor de deur staat, een extra reden om jullie te laten weten wat je zelf kunt doen voor eekhoorns in jouw buurt. Eekhoorns leven alleen, dus ze hebben een eigen gebied waarin ze naar voedsel zoeken. Deze leefgebieden kunnen elkaar wel overlappen en ze verdedigen hun leefgebied niet. Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos, maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Als er genoeg te eten is, komen ze ook in bebouwd gebied.

Zie je wel eens een eekhoorn bij jou in de buurt? Dan kun je ze helpen door bomen en struiken aan te planten (of juist te laten staan) die ze als voedselbron en nestplaats

kunnen gebruiken. Ze eten graag knoppen en uitlopende scheuten van verschillende naald- en loofbomen. En natuurlijk verzamelen ze in de nazomer en herfst graag noten. Enkele favoriete boom- en struiksoorten zijn: hazelaar, walnoot, beuk, zomer- en wintereik, tamme kastanje, grove den en fijnspar. Probeer de bomen in de tuin te laten aansluiten op de bomen in de buurt. Eekhoorns kunnen wel open stukken oversteken via de grond, maar dat kan gevaarlijk zijn.

Als je al vogelvoer in de tuin aanbiedt, dan weten de eekhoorns dat misschien al te vinden. Ze eten het liefst grove zaden, naturel noten (vooral ongebrande, onge-zouten walnoten, hazelnoten), stukjes fruit en groente (vooral komkommer en wortel). Zorg ervoor dat het eten dat je ze aanbiedt vers is, en ook vers water is het beste. Nooit etensresten van je eigen maaltijd geven aan de eekhoorns. Een voederhuis voor eekhoorns kun je het beste op twee meter hoogte hangen, zodat ze niet een gemakkelijke prooi zijn voor katten.

Hanneke Smulders

Natuurwerkdag

Op de Natuurwerkdag waren onze Stekkertjes zeer actief -> het doolhof is enorm gegroeid die dag! Die wilgentenen, gesnoeid door leden van de scouting, zijn super handig om een doolhof mee te bouwen. Ze buigen mee in de vorm zoals wij (mensen) het doolhof hebben verzonnen. Was je er niet bij deze keer? Ga het met je eigen ogen zien in de natuurspeeltuin 'De Boomhut' in Terneuzen.

Anja van der Giessen

Foto: Blijft gewoon leuk - Anja van der Giessen

Jeugdherinneringen

Als je met mensen over hun jeugdherinneringen praat, zijn de verhalen over buiten spelen degene die het dichtste bij geluksgevoelens komen. Let er maar eens op. Dus..... ouders, stuur je kinderen naar buiten, in weer en wind en hagel en regen. Je geeft ze nu bijzondere jeugdherinneringen voor later.

40 dingen doen voor je 12 bent!

Buitenspelen is heel belangrijk voor kinderen. De lijst van dingen, die je eigenlijk moet doen vóór je 12 bent, staat hieronder. Als het na jouw 12de verjaardag is, is dat ook OK, maar zorg er wel voor dát je ze hebt gedaan! Het hoeft ook niet allemaal met ons samen te gebeuren, je ouders vinden het ook vast heel leuk om weer net als vroeger eens in een boom te klimmen!

1. In een boom klimmen.
2. Van een heuvel rollen.
3. Kamperen in 't wild.
4. Een hutje bouwen.
5. Steentje over water ketsen.
6. Dansen in de regen.
7. Vissen met een net.
8. Een appel plukken.
9. Spelen met kastanjes.
10. Een vlot bouwen.
11. Heksensoep brouwen.
12. Een slakkenrace houden.
13. Dauw trappen.
14. Touw slingeren.
15. Rollen in de modder.
16. Bramen plukken.
17. Wilde bloemen plukken.
18. Naar een eiland gaan.
19. Een grasfluitje maken.
20. Fossielen en botten zoeken.
21. De zon zien opgaan.

Foto: Heerlijk relaxen in de boom - Anja van der Giessen

Hanneke, Marjon en Anja

22. Een bijen hotel maken.
23. Een dam bouwen in een riviertje/sloot.
24. Een vogel uit je hand voeren.
25. Insecten jagen.
26. Kikkerdril vinden.
27. Een vlinder vangen in een net.
28. Wilde dieren opsporen.
29. Een uil roepen.
30. Een vlinder grootbrengen.
31. Een krab vangen.
32. Een nachtwandeling maken.
33. Een plantje laten groeien.
34. Wildzwemmen.
35. Slootje springen.
36. Een vuur stoken.
37. Het ijs op, sleetje rijden.
38. Broodje bakken boven kampvuur.
39. Een heuvel beklimmen.
40. Kano varen.

Wij (Hanneke, Marjon en Anja) gaan jullie daarbij begeleiden. We zijn dan ook de 'begeleiders'. Jullie gaan het DOEN! Wij zijn er zeker van dat jullie al heel veel kunnen afstrepen in bovenstaande lijst tijdens de activiteiten die wij komend jaar gaan doen!

Als voorbeeld noem ik het Nachtkamp. In dat weekend, juni 2015, kun je nr. 3, 32, 36 en 38 al afstrepen. Misschien ook wel nummer 1, 2, 4, 5 en 6. Je ziet dat gaat snel! Verder zullen de excursies vlinders, waterdier-tjes, Nederland schoon en een bezoek aan het speelbos bij Kapellebrug je de kans geven de nummers 7, 11, 25, 26, 30, 33 en 35 af te kunnen strepen! Spannend...

Wij hebben er zin in komend jaar en hopen jullie ook! Houd de agenda goed in de gaten en geef je op tijd op!

Wier

Blaaswier

Heb je weleens goed om je heen gekeken op het strand? Wat zijn die groene slierten die je op de vloedlijn vindt?

Blaaswier is één van de wieren die je veel ziet liggen op het strand. De kleur van het wier is olijfgroen en het heeft Y-vormige platte bladeren. Weet jij waar die gladde blaasjes op de bladeren voor zijn? Die zijn met gas gevuld en die zorgen ervoor dat de plant rechtop kan staan onder water! De voortplantingsorganen van het wier zie je op de toppen van de bladeren. Die zijn flink opgezwollen en korrelig. Het wier hecht zich vast op mosselen, hout of stenen en kan een halve meter lang worden. Vroeger werd blaaswier veel gebruikt om er jodium uit te winnen. Tegenwoordig wordt het verwerkt in veevoer of gebruikt als meststof in de akkerbouw. Je vindt het langs dijken, op houten palen, langs het strand en op het wad. En ja: je kunt zeewier eten -> rauw of gebakken!

Foto: Blaaswier - Anja van der Giessen

Knotswier

Knotswier heeft aan de stengels kleine blaasjes met slijmerige inhoud, waarin de voortplantingsorganen zitten. In de stengels zitten ook grote blaasjes, gevuld met gas. Waarvoor was dat ook alweer? Knotswier hecht zich aan rotsen en stenen, tussen de laagwaterlijn en de hoogwaterlijn in het getijdengebied. Het geeft daar beschutting aan andere wieren en kleine zeedieren. De 'bladeren' zijn lang en dik en voelen aan als leer. Ze kunnen 50 tot 200 cm lang worden.

Knotswier kan heel oud worden, tot wel 400 jaar. En ja: je kunt het gebakken eten.

Voortplantingsorganen zijn ruimtes die sporen bevatten. Sporen kunnen mannelijk en vrouwelijk zijn. Uit sporen kunnen uiteindelijk nieuwe wieren groeien. Voortplanting vindt plaats in de winter.

Wist je dat?

- Blaasjeswier en knotswier zijn allebei bruinwieren. Er bestaan nog drie andere soorten wieren: roodwieren, blauwwieren en groenwieren.
- Eskimo's halen het meeste van hun vitamine C uit zeewier.
- Om hun tanden schoner en sterker te maken kauwden jonge Schotse kinderen vroeger op de stengels van een zeewier.
- Zeewier bevat een overvloed aan gezonde voedingsstoffen. De meeste wieren zijn rijk aan mineralen als calcium, natrium, ijzer en jodium en bevatten sporenelementen. Per soort is het verschillend, maar zeewier is een bron van de vitaminen A, C en E en van plantaardige eiwitten.
- Elk wier kan voor zijn eigen voedsel zorgen, door voedingsstoffen uit het zeewater direct in hun celwanden op te nemen, in plaats van via een wortelsysteem.
- De ontsmettende en zuiverende eigenschappen van jodium worden ook in operatiezalen gebruikt. Chirurgen gebruiken een zeep met jodium om hun handen te wassen voordat ze gaan opereren. Een jodiumoplossing wordt op de huid van patiënten aangebracht om deze goed schoon te maken en ziektekiemvrij te maken voor een operatie.

Nieuwsgierig geworden? Kijk ook eens op www.zeewierwijzer.nl. Bijvoorbeeld ook voor lekkere recepten met zeewier. Wat denk je van tomatensoep met zeespaghetti?

Anja van der Giessen

Nachtvlinderexcursie in Clingse bossen

Zaterdag 6 september gingen 13 Stekkertjes met hun vriendjes mee met de experts van de Insectenwerkgroep. Joop, Eddy en Joop hadden al een heleboel nachtvlinders in potjes gevangen en geïnventariseerd, die konden de kinderen alvast bewonderen

Een spannend begin van de excursie.

Daarna wandelden we verder het bos in, naar de lichtval, die de afgelopen nacht weer aangestaan had.

De lichtval blijkt boordevol nachtvlinders te zitten.

Eddy en Joop halen de nachtvlinders uit de val, de kinderen geven de potjes aan Joop de Bakker.

Joop de Bakker geeft elke vlinder zijn naam en houdt de telling bij.

Als de vlinder is geteld en bewonderd, mag hij weer losgelaten worden.

Sommige vlinders zijn om verliefd op te worden!

Van dichtbij zie je pas hoe bijzonder elke nachtvlinder is, zoals bijvoorbeeld deze Hoekbanddennenspanner.

Eddy heeft een mooie verzameling rupsen van de Konijnpage.

Eddy geeft uitleg over de ontwikkeling van de vlinder en laat een hele grote # uit Frankrijk zien.

Op zaterdag 6 sept 2014
vrijdag 5 sept 2014
2009

Wij kwamen bezoek van
het Stekkertje
vrienden vanaf 6 tot
12 jaar en hun
begeliders

waargenomen:

1	Huismoeder	13	
2	Opentoesbandhuismoeder	12	
3	donkere wipendager	11	
4	schijnpyramidenvlinder	11	
5	roodarmvlinder	11	
6	glad beestje	11	
7	roodkopbeestje	11	
8	slimbeer	11	
9	apeltak	11	
10	leerling	11	
11	seringenlinder	6	
12	gole pensstaak	13	
13	leekeneensstaak	11	
14	godweeshing	11	
15	zwarte luit	11	
16	groen luit	2	
17	gewone grasuil	2	
18	leekkanarkuil	2	
19	horvultje	1	
20	zuringuil	1	
21	bruine maaltuil	1	
22	maankeluil	1	
23	roze wipendager	1	
24	gewone grasuil	1	
25	grijze beestvleugeluil	1	
26	gale oogspanner	1	
27	maandebloemspanner	2	
28	gewone rookvleugelspanner	3	
29	gewone rookvleugelspanner	3	
30	gale boomspanner	3	
31	hoekbanddennenspanner	2	
32	dagmeespanner	2	
33	rode dennenpanner	2	
34	brekspansner	1	
35	bosspanner	1	
36	gouden velddwergsp	1	
37	kwartkam dwergsp	1	
38	vlinderbandspanner	1	
102 macrof. bijvangst			

19 microvlinders en 1 Macrovlinder (beestje)

1400 tot 1600

Een indrukwekkende tellijst is het resultaat van deze aangename middag.

Bonte worteluil

Uiteindelijk hebben we die middag wel 33 verschillende soorten nachtvlinders gezien. Allemaal verschillend van vorm en kleur en tekening. Sommige waarnemingen waren zelfs voor de experts bijzonder, zoals de Bonte worteluil. En een Seringenlinder in september, midden in het bos, dat maak je ook niet vaak mee.

Hanneke Smulders

Foto's: Joop de Bakker, Eddy Taelman en Hanneke Smulders

